

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200. — Za izjemstvo:
mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekoval
račun: Trst štev. 11-7223.

Leto X. - Štev. 10

Trst - Gorica 9. marca 1956

Izhaja vsak petek

Slovenske narodnostne zahteve pred tržaškim občinskim svetom

Dr. Agneletto zahteva izpolnitev londonskih dogovorov - Likvidacijo raznarodovanja in diskriminacij - Pravično ureditev državljanstva in opcij - Uzakonitev slovenskih šol

V četrtek, dne 1. marca je občinski svetovalec SNL, dr. Josip Agneletto, na preračunski razpravi podrobno razčlenil vsa slovenska narodnostna vprašanja po prevzemu italijanske uprave. Sprito zgodovinske važnosti problema in zaradi metodološke zavijanja resnice po komunističnem tisku in razlaganju s strani italijanskega tiska, prinašamo govor v celoti po stenografskem zapisniku. Dr. Josip Agneletto je dejal:

Kot predstavnik demokratičnih Slovencev čutim dolžnost, pri razpravljanju o prehodnem proračunu za leto 1956 v Trstu, največji občini na ozemlju, da se zadržim pri položaju slovenske narodnostne skupine po preteku enega leta, odkar se je v Trst vrnila Italija — ker je koristno, da spoštovani občinski svet pozna ta položaj.

Demokratični Slovenci, pripadniki bodisi Slovenske demokratske zveze, bodisi Slovenske katoliške skupnosti, so po objavi londonskih sporazumov z dne 5. okt. 1954 javno in lojalno sprejeli dovršeno dejstvo o razkosanju Svobodnega tržaškega ozemlja. Londonski sporazumi s posebnim statutom za narodnostne manjšine v obeh prejšnjih območjih svobodnega ozemlja ne predstavljajo kakih novih načel in niso prinesli novih pravic, ampak vsebujejo samo navodila za izvršitev osnovnih načel in pravic italijanske oziroma jugoslovanske narodnostne skupine, ki jih je že potrdil dokument o človeških pravicah in tudi ustava italijanske republike.

Glavno navodilo, ki so ga prinesli londonski sporazumi in ki ga vsebuje 4. člen posebnega statuta, glasi: *značaj narodnosti in svobodnega razvoja obeh skupin, italijanske in slovenske, bosta zavarovana*, in v 7. členu je dopolnjeno z zapovedjo: v upravnem okolišju (v občinah) ne sme priti do nikakršne spremembe z namenom, da bi te spremembe ogrozile narodnostni sestav okoliša uprave.

Londonski sporazumi

Toda preteklo je poldrugo leto od londonskih sporazumov in njihove Italije na to področje, ne da bi narodnostne pravice, predvidene v posebnem statutu, bile tudi uveljavljene, z izjemo tega, kar je slovenska narodnostna manjšina že imela in uživala še pred londonskim spomenikom, kot na primer šole, radijska postaja, tisk, politične, kulturne in gospodarske organizacije. Nobena nova pravica, predvidena po statutu, ni bila uveljavljena. Dovolj je samo opozoriti na napise in dvojne table, kjer se nam godi huje kot pa pod anglo-ameriško vojaško upravo.

Posebni statut zavirajo v Trstu mnogi faktorji; nekateri zaradi zatiranje pomanjkljivosti pri obojestranskem izvrševanju njegovih navodil na ozemlju, ki ga upravlja jugoslovanska vlada. Mi Slovenci smatramo to opravičevanje zaradi neizvrševanja statuta kot neutemeljeno in nezakonito. Kajti znano je, da jugoslovanski komunisti s svojim totalitarnim onemogočajo življenje, ne samo italijanskemu prebivalstvu, pač pa tudi jugoslovanskemu. Med izseljenci iz področja B je tudi mnogo Slovencev.

Ne samo to, toda na sto in sto jih je, ki beže iz lastne domovine za ceno žrtvovanja življenja ob prestopu meje in ob tveganju, da jih izroče jugoslovanskim stražam. Mi demokratični Slovenci obojujamo, kot to dela ves civilizirani svet, teroristične metode, ki so vzrok tega tragičnega bega z rojstne grude. Z nami ne odobrava, pač pa obsodba te metode tudi velika večina jugoslovanskega prebivalstva, katerega ne moremo smatrati odgovornega za dejanja totalitarnega režima. Še toliko manj so odgovorni za ta dejanja tržaški Slovenci in je zato človeško nedopustno smatrati jih skoro kot talce za ravnanje, ki ga ima jugoslovanski režim do italijanskega prebivalstva na onem drugem območju.

Ob tem položaju, ki ga je italijanska vlada zelo dobro poznala že pred londonskimi sporazumi od 5. okt. 1954, ni dopustno sklicevati se na reciprociteto, da bi opravičili ne uveljavljanje novih navodil posebnega statuta v Trstu in na ozemlju. Če jugoslovanska vlada ne izva-

ja na bivšem področju B posebnega londonskega statuta, je italijanska vlada kot pogodbenica pooblaščenca in poklicana, da doseže od drugega pogodbenika spoštovanje podpisa sporazumov. Kajti ne izvaja statuta kot izsiljevanje zaradi neizvrševanja londonskih dogovorov, v škodo tržaških Slovencev, ne bi bilo v skladu z demokratičnimi in človeškimi načeli, ki jih danes Italija gotovo ne bo hotela prezirati.

Iz tega sledi, da bi pomenilo odkretni Slovencev pravico do ohranitve svojega narodnostnega značaja težko napako demokratične Italije in ne verjamemo, da bi italijanski državni hoteli zagrešiti tako zablodo.

Kaj zahtevajo Slovenci?

Kaj hočejo Slovenci od oblasti? Nicesar drugega kot samo ono, kar zahtevajo avtohtone narodnostne manjšine po vsem civiliziranem svetu od narodnostne večine — gospodarske države: obrambo narodnostnega značaja in preprečitev kakršnekoli oblike neposrednega ali posrednega raznarodovanja. To se pravi: da se ne bi storilo nicesar, kar bi moglo ogroziti obrambo in ohranitev narodnega značaja slovenske narodnostne skupine. Državna politika mora zavreči, prav tako kot tudi javne ustanove, raznarodovanje. Država kot varuh reda in zakonitosti mora biti vitez branitelj te politike, ki je logična posledica načel, na katerih stoji italijanska povojna država: demokracija, svoboda, pravičnost in enakopravnost.

So pa tudi še ljudje, na visokih mestih, o katerih se zdi, da še vedno sanjajo o slovenski nevarnosti. Kot da bi jo zamenjali s komunistično nevarnostjo. Zdi se, da služijo v skritem, tihem, posrednem raznarodovanju Slovencev najboljši način proti namišljeni nevarnosti, ki v njihovi domišljiji ogroža italijansko Trsta. Kako zgrešeno je to mnenje in neosnovana te bojazni pred slovensko nevarnostjo, pa dokazuje zgodovina. Trst je živel pet stoletij pod avstrijskim gosposodovanjem, ne da bi italijansko Trsta na tem ozemlju utrpelo najmanjšo škodo. Pa še zatirajo, da Slovenci ogrožajo italijansko Trsta zdaj, ko se je Italija na to ozemlje vrnila.

Prej, pod anglo-ameriško vojaško upravo, so italijanski krogi govorili: Slovincem, da je nevarnost italijanske žive in pereča in da zato ne morejo sprejeti vse slovenske zahteve po uporabljanju slovensčine v javnih uradih in po enakosti državljanških pravic, toda, da po vrnitvi Italije ne bo več nikakega vzroka, da bi odkrivali Slovincem, kar jim je potrebno za njih narodni, kulturni, socialni in gospodarski razvoj — torej vse, kar jim je potrebno za ohranitev lastnega narodnostnega značaja.

V resnici so Slovenci, tudi brez londonskih sporazumov, pričakovali od Italije — če se vrne v Trst — demokratično postopanje, ki naj sloni na enakopravnosti in širokosti srčnosti, ki sta vredni velikega neroda.

Priznati pa moramo, da se naša pričakovanja še niso uresničila. Obstojajo celo nasprotni pojavi.

Optanti - šole - diskriminacije

Ce je Italija leta 1919 razširila svoje vrhovnost nad Julijsko krajino in s tem nad 500 tisoč Slovencev in Hrvatov, ki so postali italijanski državljani s polnimi pravicami — na kakšni osnovi zavračala demokratična Italija v letu 1955-56 opcijske prošnje teh svojih državljanov, ki želijo, vrniti se na to ozemlje, ohraniti italijansko državljanstvo in ostati lojalni državljanji Italije? Očitajo jim, da je njihov občevelni jezik slovenski. Toda ta očitke bi bilo pričakovati kvečjemu s strani Jugoslavije in ne Italije z njenimi petdesetimi milijoni prebivalcev proti nekaj sto slovenskim in hrvaškim optantom. Vse to se vrši v dobi, ko se postavljajo osnove za združeno Evropo, v kateri ne bi bilo več možnosti obstoja plemenskih mrženj in nestrpnosti.

Z osnutkom novega zakona za slovenske šole, ki ga — vsaj upamo — demokratična Italija ne bo mogla nikoli odobriti, ne da bi se pon-

žala, se hoče zadati slovenskim šolam smrtni udarec, ne z ukinitvijo šol — toda s preusmeritvijo dotoka slovenske mladine iz šol v njihovem materinem jeziku.

Mnogi slovenski starši se bojé diskriminacije pri svojih otrocih pri iskanju službe z diplomami in izpričevanju slovenskih šol. Zaradi misljenja nekaterih določenih krugov, ki niso zmožni izogniti se predsodkom in domnevam do Slovencev, strah in brez podlage. Obstojajo pa tudi še diskriminacije do staršev, ki pošiljajo otroke v slovenske šole. Ti starši so, da bi jih delodajalci in predstojniki ne zapostavljali, v mnogih primerih vzeli otroke iz slovenskih in jih vpisali v italijanske šole. Ni to le gol sluh, ampak pravilo, da poizvedovalni organi občine in države, ko zbirajo informacije o slovenskih družinah, nikoli ne pozabijo vprašati: v kakšne šole hodijo njihovi otroci in kateri jezik uporabljajo v družini. Vse to postopanje povzroča v velikem delu slovenskega prebivalstva, ki še ni pozabilo časov fašizma, bojazan pred diskriminacijo.

Odstranjevanje slovenskih napisov

Občutek diskriminacije do slovenskega prebivalstva in njegovega jezika s strani oblasti pa vzdržujejo tudi novi ukrepi, ki jih ni mogoče na noben način opravičiti. Medtem

ko so pod anglo-ameriško upravo vse zgradbe in uradi javne varnosti izven tržaškega mesta nosili napise tudi v slovensčini, so te napise po 5. oktobru 1954 odstranili in nadomestili z izključno italijanskimi napisi.

Pa ne samo to. Davčne iztirnjalnice so pošiljale od leta 1945 dalje v občine na tem ozemlju in vse do letos davkoplačevalcem plačilne vrole v italijanskem in slovenskem jeziku. Letos pa je slovenski jezik s teh pol izginil.

Ne pomeni vse to odkrite diskriminacije slovenskega prebivalstva, ki vidi, da sedanja oblast postopa z njim slabše kot prej, kljub italijanski ustavi, človeškim pravicam in londonskim sporazumom?

Nočemo biti državljani druge vrste!

Slovenci zato zahtevajo, da se kakršnekoli diskriminacija in katerikoli misel o raznarodovanju v njihovem pogledu že vnaprej zavrne in obsodi.

Slovenci hočejo, da se z njimi postopa ne kot z državljani druge vrste, ampak kot s praviimi državljani s istimi dolžnostmi, toda tudi z istimi pravicami. Samo tako bo med Italijani in Slovani na obmejnem področju mogoče mirno sožitje, ki si ga iskreno želimo.

(Strokovno razčlenbo proračuna prinašamo na 4. strani.)

Gronchijev obisk v Ameriki

Uradni del obiske predsednika Gronchija v Združenih državah in Kanadi je končan. Pomen tega obiska sega daleč preko italijansko-ameriških stikov na notranjo reorganizacijo atlantske skupnosti. Atlantska zveza naj bi iz zgolj vojske zveze postala tudi politična skupnost in omogočila tesnejše gospodarsko sodelovanje med njenimi članicami. Gronchi je s svojim nastopom v obeh državah Severne Amerike osebno in uradno potrdil takšno gledanje Italije na Atlantsko zvezo. Vse to je nujno potrebno, če naj zahodni svet uspešno odgovori na novo sovjetsko strategijo v Evropi in drugod po svetu. Učinkovito lahko odgovori na nove sovjetske poteze le samozavestna, politično in gospodarsko konsolidirana skupnost vseh atlantskih zaveznic. Glavna nevarnost je namreč ne preti toliko od raznih sovjetskih potez, temveč od notranjih političnih in gospodarskih težav.

To je danes stvarno, temeljno vprašanje atlantskega zavezništva in odnosov med njegovimi članicami. Rešitev tega vprašanja se ne zdi težka, treba je le, da se speči politični in gospodarski činitelji tega zavezništva prebudijo in dajo zdaj delno manjkajoči občutek aktivne odgovornosti vsem članicam.

Predsednik Gronchi je v Washingtonu in Ottawi govoril zelo jasno. Poudaril je potrebo nadaljnje obstoja vojske vsebine atlantskega zavezništva, hkrati pa dodal, da je treba to zavezništvo razširiti politično in gospodarsko. Razpršil je vsak dvom o zvestosti Italije do atlantskega zavezništva in razne namige o nekem nevtralističnem nastopu določenih skupin.

Ce gledamo iz tega vidika na obisk predsednika Gronchija, potem lahko rečemo, da pomeni začetek večje zahodne vzajemnosti. Stara Evropa se prebujala in hoče dati svojim zavezniškim oblikam več dinamizma ter širine. Gronchijev zamisel so pozdravili in podprli tudi drugi vidni predstavniki evropskega političnega življenja.

Francoske težave v Afriki

Med raznimi pomembnejšimi dogodki zadnjih dni bi morali omeniti pogodbo med Francijo in Marokom. Francija je s tem priznala neodvisnost Maroka, ki bo odlej imel lastno narodno vojsko in lastno diplomatsko osebo. Zaenkrat je Francija, kot se zdi, rešila in morda tudi udrila svoje odnose s to deželo. Veliko težja so poganjanja, ki jih vodi Francija z Alžirijo. Tu se je znašla pred usodno odločitvijo. Skrajna ne bo drugega izhoda, kot da zaostri vojaški pritisk, ki ga bo pa

seveda treba podpreti z gospodarsko in politično dejavnostjo. Sicer lahko izgubi Alžir. Brez ojačenja vojaške akcije bodo uporniki kmalu obvladali vse ozemlje izven mest. S takim nastopom so nedavno uspeli Angleži v Keniji in Malaji. Potrebne so mobilne sile v krajih, kjer se pojavljajo uporniki, heticerji in dobra obveščevalna služba. Težave so pa pri tem v notranjem političnem položaju Francije in Molleta čaka nelahka naloga, da prebudi Francoze in jim predloži, kakšno ceno morajo plačati, če hočejo ostati v Alžiru. Francija mora pa pri takem svojem nastopu biti zelo opretna, ker si mora vnovič pridobiti zaupanje domačega prebivalstva. Od tega zavisi bodočnost Francoske severne Afrike v okviru francosko - muslimanske državne skupnosti.

Pred obiskom Hruščeva v Londonu

Scotland Yard in sovjetska tajna policija bosta skupno skrbela za varnost sovjetskih voditeljev. Bulganina in Hruščeva ob aprilskem obisku v Angliji. Oba sovjetska prvaka bosta pa pripeljala s seboj tudi svojo lastno telesno stražo.

Češki tednik in dnevnik »Dziennik Polski«, ki izhaja v Londonu, pa poroča, da se na sprejem pripravljajo tudi razni emigranti iz vzhodnoevropskih dežel. Tako namerava 160.000 Poljakov pridrati »apogrebe«, v katerem bodo nesli krslo z napisom »Svobodna Poljska«. Čehoslovaki bodo za časa obiska nosili na rokavu žalne flore in črne kravate, češke zastave bodo visele na pol droga. Ukrajinci (v Veliki Britaniji jih je 40.000) in begunci iz Baltskih držav pa pripravljajo demonstracije.

Dejstva govore

Zenske so bolj redkokdaj politične pisateljice. Zato je tembolj zanimivo, kako učinkovite misli ima mlada Francozinka Suzanne Labini, ki je pred kratkim napisala knjigo »Tajnost demokracije. Tako pravi: »Vsi totalitarci, nacisti, fašisti ali komunisti, razširjajo mit, da so oni moderni, da je bodočnost njihova. Kako je v resnici? Stari so že od pravekove, od kar človeštvo pozna tiranije.«

»Komunisti pravijo, da vlada v zgodovini nek neizprosni zakon, in da je ta njim v prid. A kako je v resnici? Kjer oni vladajo, jim je potreben teror, da bi že v kali zadušili gibanje, ki bi moglo spreminjati ta njihov zakon.«

Druga pravilica je, da so totali-

Napetost na Srednjem vzhodu

Srednji vzhod postaja čedalje nevarnejše žarišče za izpodkopavanje svetovnega mira. Nenadna odstavitelj britanskega generala Gluba paše kot poveljnika Arabske legije v Jordaniji po jordanskem kralju Husseinu je dogodek, ki ga po važnosti lahko primerjamo samo s pošiljanjem komunističnega orožja arabskim državam. Glubb paša je moral z nekaterimi svojimi angleškimi sodelavci v nekaj urah zapustiti Jordanijo, kjer se je mudil od leta 1939 in zapustiti Arabsko legijo, ki je le po njegovi zaslugi postala tista moderna borbeno enota, ki se je edino lahko uspešno postavila po robu izraelskim silam in ki jo je ves čas finančno vzdrževala Velika Britanija.

Na Srednjem vzhodu je v ospredju dvojni spor: med Izraelom in Arabci ter med zagovorniki in nasprotniki bagdadske pogodbe. Vsearabsko gibanje je zajelo tudi jordanske kroge, ki so preprečili pristop Jordanije k bagdadski pogodbi in prisilili mladega kralja, da je izgnal Gluba pašo. Britanski ugled po vsem arabskem svetu je s tem dobil nedvomno silen udarec. Če upoštevamo še neuspeh pogajanj na Cipru, kjer je nadškof Makarios odklonil britanski predlog za avtonomijo Cipra, moramo reči, da se je znašel britanski položaj na Srednjem in Bliznjem vzhodu morda pred odločilnim preobratom. Zaenkrat je pri miru britanski položaj samo še v Libiji, kjer ima Anglija tudi svojo globino in za vsako hitro akcijo sposobno divizijo. Ni čudež, zato, da je v zvezi z odstranitvijo Glubba sklical Eden posebno sejo britanske vlade, ki bo pač k nova-

mu položaju morala zavzeti nedvoumno stališče.

Prav Glubb paša je doslej zadrževal vročkrvne Arabce pred ugodnimi koraki proti Izraelu, z njegovo odstavitvijo se je nedvomno nevarnost vojne spopada povečala. Prav Glubbova odstranitev je lahko znak, da je odločitev v tem pogledu zelo blizu.

Komunistični poraz v Baden-Wuerttembergu

Preteklo nedeljo so bile v deželi Baden-Wuerttemberg, v Zah. Nemčiji, volitve v deželno zbornico. Zmagali so Adenauerjevi krščanski demokrati, ki so dobili 42,6 odstotka glasov in 56 sedežev (od skupnih 121). Dobili so več glasov kot na prejšnjih volitvah in so pridobili 6 poslancev. S tem so te volitve poudarile, da je Adenauerjeva krščanska demokratska stranka še vedno najmočnejša stranka svobodne Nemčije. Najbolj so nazadovali komunisti, ki niso dobili minimalnih 5 odstotkov glasov in so zato ostali brez vsakega sedeža (v prejšnji zbornici so jih imeli 4). Dva poslanska mandata so izgubili tudi socialni demokrati, čeprav so dobili več glasov kot na zadnjih volitvah. Enako izgubo (dva sedeža) so utrpeli tudi liberalci.

Socialistična internacionala proti ljudskim frontam

Vrhovni svet Socialistične internacionala, ki je pred dnevi zasedal v Curihu, je predvsem obravnaval tri vprašanja: razorožitev, položaj na Srednjem in Bliznjem vzhodu in odnose Socialistične internacionala nasproti drugim političnim organizacijam. Zadnja točka je bila vsekakor najbolj zanimiva, ker je Vrhovni svet zavzel stališče glede ponudb ustanavljanja ljudskih front na XX. kongresu Sovjetske komunistične partije.

V tem pogledu je Vrhovni svet potrdil naslednjo resolucijo:

»Na kongresu komunistične partije Sovjetije sklenjena sprememba v komunistični politiki niso zadostni dokaz pristnih preobrazb v načrtih ali v politiki komunistične diktature in zato ne ustvarjajo pogojev, da bi demokratični socialisti, kakorkoli že predrugačili svojo najstrožjo odklonitev kakršnega koli ustanavljanja ljudskih front s strankami diktature.

Kot najmanjšo zahtevo za same razgovore v mednarodnem merilu smatra Vrhovni svet brezpogojno obnovo resnično svobodnih demokratičnih delavskih gibanj po vseh deželah, kjer so obstajale in so jih komunistične diktature zatirale ali pa pokončale.«

To je v ostalem stališče vseh svobodnih ljudi po svetu in to stališče mora veljati še prav posebno v sedanji predvolilni ofenzivi ljudskih front obeh komunizmov na našem ozemlju.

Donava grozi s poplavo

Ko je nedavno februarjski mrzli val zajel tudi alpske predele in to se na gorskih pobočjih nakopičile velike količine snega, je strokovnjake že zaskrbelo, kaj bo spomladini. Jasno je bilo, da bodo sledile hude poplave, čim ne bi vreme poskrbelo, da se sneg topi le počasi. Videti pa je, da se pomladni zdaj mudi, da bi prodrla v deželo in gorске doline. Hudemu, mrzlemu valu je sledil val sorazmerno zelo millega in toplega vremena in sneg se je začel taliti, da je kaj.

Prvi so seveda na vrsti kraji, ki najdaljši in največji alpski reki Donavi. Iz Passaua in Wilshofena na Gornjem Avstrijskem so že v nedeljo poročali, da sta mestni okoli in okoli obdani z vodo. Voda nosi s seboj velike ledene plošče in oskrba obeh mest, kakor tudi mnogih manjših krajev z živili in drugimi potrebščinami je zelo težka. V Wilshofenu se je poleg tega pokvaril vodovod, tako da so brez pitne vode. Pri Passau-u je Donava bila že v nedeljo 6 metrov čez normalo. Če bo šlo tako naprej, potem je letos pričakovati, da bo Donava združila še hujše kot leta 1954. Visoki vodostaj se bo seveda postopoma razlil po vseh pokrajinah, ki ležijo ob srednjem in spodnjem toku Donave: najprej po okolicah Dunaja, nato po Madžarski, Jugoslaviji itd. Po vseh teh državah se že mrzlično pripravljajo, da se pred nevarnostjo pravačasno zavarujejo.

Poplave bodo zopet povzročile na posevkih občutno škodo na Madžarskem in po Jugoslaviji. Zopet bodo revni ljudje stiskali pasove.

Kaj so navidezne volitve, obvezni zbori, ki vsemu pritrjuje, in zloraba besede »demokracija«? Ni drugega kot hinavsko posnemanje in — hočeš-nočeš — poklon demokraciji — kakor mora pregleda rada ali nerada hvaliti čednost.

...

In še mnogo takih krepkih pove Labinova. In njen zaključek? »Totalitarni režimi so vselej na trilih nogah in zato bodo pometeni v tisto smetišnico zgodovine, o kateri je nekoč govoril Trocki!«

Pogajanja na Cipru so končala z neuspehom

Pogajanja, za katera so tako veskoč že napovedovali, da so uspešno zaključena, so zašle na mrtvo točko. Voditelj gibanja za priključitev Cipra h Grčiji, nadškof Makarios, je izjavil, da Ciprčani ne bodo napravili nobenega poskusa za njihovo nadaljevanje ali obnovitev.

Kakor je znano so Angleži ponudili Cipru popolno avtonomijo. Velika Britanija bi obdržala v svojih rokah samo obrambo in zunanjo politiko otoka. Ciprčani pa se s tem niso zadovoljili. Nekaj takega bi sprejeli samo kot začasno rešitev, in to bi moralo biti izrecno poudarjeno. Britanci tega niso hoteli siliti in tako se na Cipru nadaljuje rat. Samo preteklo nedeljo so nacionalisti odvrli enajst bomb. Istega dne je policija ubila nekega sapadala, en atentator pa je izgubil življenje, kar mu je bomba eksplodirala v rokah.

Volilni zakon

V poslanski zbornici v Rimu se razpravlja o volilnem zakonu, ki bi bil zaključitven. Zakon o občinskih volitvah bo že v najkrajšem času pod streho. Za politične volitve pa bo treba verjetno še nekaj dni. Tako bodo volitve najbrž le razpisane tako, da se bodo vršile že v začetku poletja.

VEŠTI z GORIŠKEGA

K mednarodnemu dnevu žen Podražitev avtobusnih voženj? Fašizem-komunizem

Levičarski, zlasti komunistični, so si te dni polni poročil o poteku mednarodnega dneva žen in seveda slavospevom tistim, ki so se ali ki se posebno odlikujejo za komunistično stvar.

Za priložnost tega dne povsod na konferencah, shodih, praznikih in po časopisih poudarjajo, da je komunizem tisti, ki je ali utegne žensko osvoboditi iz nižje socialne stopnje, na kateri se v kapitalističnem svetu nahaja, kjer jo vsi pogosto življenja izrabljajo in ponižujejo, da je žrtev celo svoje lastne družine.

Zahlevajo, da se žena reši krvavih spon izkoriščanja in izrabljanja od strani kapitalističnega režima; da postane popolnoma enakopravna možu v zakonu in družini, osvobodjena, tudi nadlog negovanja in vzgojnih otrok; da postane tudi politično in sploh povsod v zasebnem in javnem življenju popolnoma enakopravna državljanica.

Večje uveljavljanje žensk v demokratičnem kot pa v komunističnem javnem življenju

Vse to pridigajo komunisti sva da le s komunističnega vidika in stremeljenja, kajti njihov namen je le ta: doseči čimveč komunistični in ne osvoboditev ter enakopravnost žen v svetu, kajti pojem svobode in enakopravnosti na podlagi mednarodne listine človečanskih pravic utegne nuditi le zapadni demokratično urejeni svet umerjenega kapitalističnega sistema, kjer je izkoriščevanje posameznikov in skupin dandanes ved nemogoče. Razredi in sloji so skladno že tako urejeni, da je v pametni in zakoniti tekmi vsakomur dovoljeno in možno svojo socialno raven dvigniti in nekaj v družbi postati in veljati. Poleg tega so možnosti individualnega uveljavljanja ženske v zapadnem demokratično-kapitalističnem svetu mnogo večje kot v državah komunističnih režimov, kjer so pojavi uveljavljanja ženske v javnosti omejeni le na kako histerično politično voditeljico po vzoru Ane Paukerjeve. Druge ženske veljajo: knjižničarke, pisateljice, zdravnice, vzgojiteljice in tako dalje se v komunističnem svetu ne morejo povzpeli na visoko, recimo tudi najvišjo točko družabne veljavnosti, ker je to privilegij le komunističnih prvakov, v prvi vrsti moških in šele daleč za njimi žensk!

Govoriti o svoboditvi žen v komunističnih režimih, kjer je sploh sleherni pojem osebnosti in družbene svobode odpravljen, je torej pravi

nesmisel in nesramni zasmeh tiste pravice narave in družabne svobode, za katero z vso svojo nežno in občutljivo naravo ženska teži in arepi, če ni pokvarjena in brez-cutna.

Kazen častnih izjem, politika ni za ženski svet. Nekateri prosti poklici, kot so inženirski in odvetniški, tudi ne vabijo žensk. Zlasti inženirski jih skoro ne pozna. Bolj vabljiv je za ženske zdravniški poklic, vendar tudi tukaj le do neke mere. V drugih poklicih pa se ženske povzpajo zelo visoko, zlasti v umetnosti vseh vrst ter na vzgojnem področju, v leposlovju, v športu in t.

Toda naravni prostor ženskega delovanja in uveljavljanja je družina. Tu mora biti ženska skladna z zakonom, ki jo veže na moža, svobodna. Ona mora tu razpolagati z lastnimi sredstvi za negovanje in vzgojo otrok ter za splošno vodstvo družine. Njen pomen in naloga v družini ni materialnega značaja, ampak bolj duševnega!

Zato pa moramo zahtevati za moške - družinske očete tak zaslužek, ki naj zadosti potrebam družine. Pri dobri volji bi tudi zahodni svet kaj takega lahko dosegel!

Na drugi strani pa rabi ženska še posebno njej primerno in potrebno

vzgojno solo. Danes nudijo države eno in isto solo moškim in ženskam in v tem tiči morda glavna napaka in tudi vzrok raznih neredov!

Narava je ustvarila za žensko. Zato se mora ta dva svetova družiti le po svojih naravno ločenih nalogah in dolžnostih in ne na podlagi struge enakopravnosti in enakih dolžnosti brez slehernih naravnih razlik, kot jo hočejo doseči prav komunisti, ki težijo za tem, da bo ženska otroke samo rodila, komunistična država pa... došla, negovala in vzgajala!

Odprava potnih listov med Italijo in Francijo

Italija in Francija sta se sporazumeli za odpravo potnega lista za izletnike, ki nameravajo potovati v Francijo ali od tam v Italijo. Zaenkrat bodo vsi odločitev potnikov sili od 15. t. m. do 15. junija t. l.

Dogovor velja samo za izletnike, to je za turiste, ki se bodo lahko ustavili v eni ali drugi državi skozi 15 dni. Na policijskem uradu, kamor se predstavijo z osebno izkaznico ali pa tudi s starim potnim listom, jim brezplačno izročijo posebno potovalno listino.

ATA, podjetje goriških mestnih avtobusov, je stavilo občini ultimatum: ali dovoli povišek prevoznine za pet lir ali pa ukinitev treh prog: v Pevmo, k bolnišnicam in na pokopališče. ATA trdi, da je pasivna, ker se je podražilo kurivo in ker je morala dati uslužbenecem razne obvezne poviške. Pravijo, da je predložila svoj obračun ali proračun z več milijonsko izgubo.

Javnost je to zahtevo sprejela z nejevoljo in začudenostjo: kako to, da s 25 lirami prevoznine goriško prevozno podjetje ne more izhajati, kljub carine prostemu pasu, ki mu daje kurivo znatno cenejše kot ga imajo v drugih mestih, kjer stane prevoznina vsaj pet lir manj kot v Gorici?

Zadeva je na vsak način precej zagonetna tudi zaradi tega, ker se je županstvo predlaskim upro zahtevi Ribijevega podjetja za prispevek odnosno za povišek prevoznine in je raje sklenilo pogodbo s podjetjem ATA. Letos pa izgleda, da je občinski odbor zahtevi tega podjetja naklonjen. Menimo, da bi se nekatere proge brez strahu lahko ukinile. Zgodaj zjutraj in pozno ponoči, ko imata pot na postajo ali s postaje kvečjemu po dva potnika, res ni ravno primerno voziti se z avtobusom! K bolnišnicam tudi ni

toliko potnikov, da bi se splašalo držati redno progo. In za Pevmo o morda zadostoval Ribijeve koriste v Steverjan in nazaj!

Povišek prevoznine na 30 lir je vsakakor preveč za Gorico, saj se za 30 lir peljemo v Rimu skoro 7 koli in okoli vsega obširnega mesta! Kje naj Goričani zmorejo tako visoko ceno!

Natečaj za uradnike večje nemškega jezika

Finančna uprava je razpisala natečaj za službo uradnikov skupine A in B, večje nemškega jezika, ker bi služili na deželnih uradih v Poadižu. Rok za prijavo k natečaju poteče 31. t. m. Posnilla daje tudi goriška Finančna intendenca.

Ta primer dokazuje, da bi našim dijakom več služilo učenje nemščine kot pa angleščine. Pa se nobena pristojna oblast za to ne zmeni!

Prizor ob Gronchijevem obisku v Kanadi

Ko se je te dni predsednik italijanske republike, Gronchi, mudil na obisku v Kanadi, se mu je na postaji nekega mesta približal mladenič in ga prosil, naj mu dovoli, da mu razkaže mali strojni voz, ki ga je sam izdelal. Slišal je, da predsednika Gronchija take stvari posebno zanimajo, saj imata njegova otroka doma v Rimu popolno električno železniško napravo.

Seveda je predsednik Gronchi prav rad privolil na ogled izdelave, ki se je izkazala za pravo umetniško. Ko pa je Gronchijeva gospa hotela izdelavo spraviti in se s predsednikom Gronchijem vred jela mladeniču za darilo zahvaliti, je u svoj stroj naglo spravil in odšel s pripombo, da je želel le pokazati, kaj je znal napraviti. Niti ko so stekli za njim, da bi predsedniku Gronchiju strojek prodal, se ni hotel vdati!

Natečaj za mesto didaktičnega ravnatelja

Solsko skrbništvo objavlja, da je rok za prijavo k natečaju za 400 mest didaktičnega ravnatelja na poizkus podaljšan do 21. maja t. l.

Pomoč oškodovanim zaradi zime

Letošnja izredno huda zima je napravila velikansko škodo posebej v srednji in južni Italiji. Cenijo, da je mraz prizadel za najmanj kakih 100 milijard lir škode. Največ škoda imajo seveda kmetovalci.

V parlamentarnih krogih se je pojavila misel, da bi vlada morala priskočiti oškodovancem na pomoč in izgleđa, da je vlada tej misli naklonjena.

Huda nesreča s kolesom

V nedeljo popoldne se je domačin g. Radislav Lakovec odpravil s kolesom na kratek izlet izven Dobrej. Domov pa se je vrnil šele v ponedeljek okoli 6. ure zjutraj, toda v takem hudem stanju, da ga skoro ni bilo moči spoznati. Bil je namreč ves pobit in krvav po obrazu in po glavi. Poleg tega pa revež ni znal povedati, kaj da se mu je bilo zgodilo. Prepeljati so ga morali v tržiško bolnišnico, kjer so ga sprejeli s pridržano diagnozo, ker so mu ugotovili nevarne poškodbe na glavi.

Ker so blizu Markotinov zapazili kri na tleh, domnevali, da je g. Lakovec morda nesrečno padel s kolesa in se pobil.

Da bi le kmalu ozdravil in se srečno vrnil k svojim!

Krojni tečaj ERRE-VI

Krojni tečaj ERRE-VI se bo vršil stalno v Gorici v ulici Alviaimo št. 6 v slovenščini.

Vpisovanje bo 12. in 13. marca od 16. do 17. ure. Istotam se dobijo tudi vsa potrebna tozadevna pojasnila. Pouk bo pričel takoj, ko se bo prijavilo zadostno število učenek, in se bo vršil, po želji, dopoldne, popoldne ali pa zvečer.

Istotam in istotam se sprejmejo prijave za dopolnilni tečaj, katerega se lahko udeležijo vse one učenke, ki so izpolnile prvi tečaj.

Drugi tečaj ima popolnoma novi program ter novo knjigo; nima nič od prvega.

Po želji obiskovalk se bo vršil tudi šivalni tečaj.

Težave ustavnega sodišča

Razsojati ne bi smelo niti o opravljanju veljavnosti fašistične zakonodaje?

Ustavno sodišče je komaj v obdobju organiziranja, a že se pred njim kopičijo primeri, ki jih bo moralo reševati. Z raznih strani se pa tudi pojavljajo poskusi, da bi njegov delokrog bistveno omejili.

Znano je, da je zakonodajalec postavil odločitev navadnega sodišča v pravnem postopku za pogoji, da zasebnik lahko spravi eno ali drugo vprašanje pred ustavno sodišče. To se pravi, da mora ena ali druga stranka izjaviti, da je zakon, na osnovi katerega bi se moralo postopati, protustaven. Sodišče nato presodi, ali je ugovor na mestu, in če smatra, da je tako, predloži primer ustavnemu sodišču, da se izreče o ustavnosti ali neustavnosti predmetnega zakona ali zakonskega določila. Pravniki pripominjajo, da je že v tem zapovedena precejšnja omejitev, kajti, kako naj se v sodnem postopku prikaže, da je zasebna stranka oškodovana zaradi neustavnosti nekega zakona, ki ureja samo splošna vprašanja, kot je n. pr. volilni zakon. In vendar je

veliko državljanov, še kako zainteresiranih, da je volilni zakon v soglasju z načeli ustave.

Toda temu vsaj zaenkrat nihče ne more ugovarjati, ker je pač urejeno tako. Težji in neprijetnejši so drugi primeri, ki se pojavljajo na obzorju.

Po enem izmed gledanj bi pristojnost ustavnega sodišča bila o zemeljsko omejena. Sicilija namreč brani svoje lastno ustavno sodišče in bo razdelitev kompetenc med vsedržavnim in sicilijanskim ustavnim sodiščem precej zapletena in tudi dolgotrajna zadeva.

Do bistvenih materialnih omejitev delokroga ustavnega sodišča bi prišlo, če bi zmagalo stališče, ki ga zastopajo navadne sodne oblasti. Kasacija, kateri je ustavno sodišče pač odvzelo pristojnost za razsojanje o legitimnosti posameznih zakonov, čuti, da je s tem izgubila eno izmed svojih najvišjih funkcij in bi rada to izgubo zmanjšala na najmanjšo mero. Zato so se - kakor pravijo - v njenem krogu pojavile razlage, po katerih naj bi tilo ustavno sodišče ustanovljeno zato, da razsoja o legitimnosti zakonov, ki izhajajo iz sedanje ustave. Kot vsak drugi zakon, tako naj bi tudi določila, ki govorijo o ustavnem sodišču, ne imela nobene retroaktivne moči. Ustavno sodišče naj bi potemtakem bilo pristojno samo za presojo legitimnosti zakonov, ki so bili izdani potem, ko je sedanja republikanska ustava stopila v veljavo. O legitimnosti vseh prejšnjih zakonov pa naj bi še vedno odločala Kasacija.

Ce zmagata to mnenje, potem bi nedavno imenovanemu ustavnemu sodišču ostalo kaj skromno področje, saj bi večina veljavne zakonodaje ostala izven njegove pristojnosti. Izvzeta bi bila med drugim vsa fašistična zakonodaja, na katero spremembi nismo zainteresirani samo Slovenci, ampak sploh vsi demokratično čuteči državljani.

Zanimivo bo videti, kako bodo vsa ta in še druga vprašanja praktično rešena. Pripomniti pa moramo, da so politiki drugačnega mnenja kot stari sodniki in je zato verjetno, da bo ustavnemu sodišču vendarle omogočeno, da postane takšno kot je bilo zamisljeno, to je vrhovni čuvar ustavnosti, po najvišji v vprašanju zakoni, ki so bili izdani pred ali po sedanjo ustavo, na polotoku ali na Siciliji.

Kongres neposrednih obdelovalcev zemlje

V nedeljo 5. t. m. se je vršil v Gradišču prvi kongres provincialnega združenja neposrednih obdelovalcev zemlje. Udeleženci so s posebnim ozidom razpravljali o davku in drugih fiskalnih dajatvah, ki hudo pritiskajo na poljedelce, na dalje še o skrbstvu in pomoči, ki jim jih zakon nudi, o zaščiti kmetijskih pridelkov, ki naj jim, zlasti kar se malih kmetij tiče, javni zavodi gredo primerno na roko.

Udeleženci so se zaustavili tudi pri vprašanju deželne avtonomije, ki še vedno ni uveljavljena. Izrekli so se za to, da se ta avtonomija čimprej izvede, ker upajo, da prinese kmetom, neposrednim obdelovalcem zemlje, znatne ugodnosti in olajša-

ve. Deželni zbor naj bi namreč imel zakonodajno moč tudi v nekaterih ozirih kmetijstva, kot na primer v določanju obsega zasebne lastnine (kar sicilijanska avtonomna dežela že izvaja), v skladanju kmetijskih pogodb s posebnimi zgovinskimi in krajevnimi posebnostmi in zahtevami ter na podlagi pozitivnih določil Bugattovega zakona iz leta 1914 in Minutovega dogovora glede kolonskih pogodb.

Ob koncu so odobrili pravila združenja in izvolili enajstčlanski svet poleg nadzornikov in odposlancev za državni kongres, ki se bo vršil v Padovi.

Prijavite dohodke za odmero davka

Za zopet je tu mesec marec in z njim čas za prijavo dohodkov za odmero davka. Kot znano, gre za prijavo dohodkov, ki jih je kdo imel lanske leto 1955. Zadnji rok za predložitev pismene prijave poteče 31. t. m.

Skrivače dohodkov zakon hudo kaznuje, zato naj se prijave izvršijo vestno, da ne bo presenečenj!

RUPA

Našemu učitelju g. Radotu Trohi se je v soboto 3. t. m. pripetila huda nesreča. Ko je v Gorici vozil s svojim motorjem po drevoredu XX septembra, je nesrečno zadel nekega kolesarja in s motorjem zletel in padel. Kolesar je ostal nepoškodovan, g. učitelja pa so pobrali nezvestnega in ga morali prepeljati v bolnišnico v ul. Brigata Pavla, kjer pravijo, da so mu ugotovili nevarne poškodbe na glavi.

Zelimo, da bi naš g. učitelj srečno ozdravil in se veselo vrnil v krog svoje družine, ki ga tako težko pričakuje.

Na Majnici sekojo topole

Provincialna uprava je odločila, da posečejo vse topole drevoreda na Majnici, to je na poti iz Gorice v Gradišče pod Ločnikom. Tam so namreč dogajale pogoste avtomobilske nesreče, ker je cesta preozka in topoli pregesto nasajeni. Gre za 615 topolovih dreves.

Zdaj bodo majniško cesto nekoliko razširili, ob njenih straneh v večji razdalji eno od druge pa posadili lipe.

To bo duševnega vonja, ko bodo lipe vse hkrati cvetele!

Član izvršnega komiteja CK ZKS

Član izvršnega komiteja CK ZKS, tovariš Stane Kavčič, je na konferenci Zveze komunistov Koprškega okraja, kakor poročila »Slovenski Jadrani« od 2. t. m., ponovil nekdanje fašistovsko pravilo, ki je pravilo vseh diktatur tega sveta, da mora državljan najprej izpolnjevati vse dolžnosti in šele potem zahtevati pravice. Čeravno je ta binomijski postavljal na eno in isto raven, je vendar jasno, da so v praksi jugoslovanski državljani dolžni izpolnjevati samo dolžnosti, in to dolžnosti, ki jim jih komunistični diktatorski režim nalaga, zahtevati pa ne morejo in ne smejo prav nobenih pravic, ker je režim odpravil vse državljanske in sploh človečanske pravice. Tako smo za časa fašizma morali Primorci prenašati večno Mussolinijevo vresnico: najprej dolžnosti in šele potem pravice!

Niti takrat, pod črnosrajčniki, niti danes pod rdečimi grebeni ni svobode in pravic za slovensko ljudstvo!

Naši frontaši komunisti, kot pač vsi komunisti, stalno govorijo o demokraciji in svobodi, vendar njihova dejanja nam dokazujejo, da demokracije in svobode sploh ne spoštujejo. Vemo, da bodo skušali te naše trditve na vse načine pobiti, češ da so res oni in le oni demokracije. Zato pa jih prosimo, da nam odgovorijo na sledeča vprašanja:

- 1) Zakaj v Jugoslaviji ni svobode misli?
- 2) Zakaj v Jugoslaviji ni svobode govora?
- 3) Zakaj v Jugoslaviji ni svobode tiska?
- 4) Zakaj v Jugoslaviji ni svobode združevanja?
- 5) Zakaj v Jugoslaviji ni svobodnih volitev?
- 6) Zakaj v Jugoslaviji niso dovoljene stavke?

Vera v edinega boga Tita!

Mussolini, ki je edini na svetu vse vedel in znal, je spravil državo v popolno propast in sam končal na trgu Loreto v Milanu.

V Moskvi so te dni obračunali s samoderžavcem Stalinom, ki je poslal v smrt vse, ki so se mu zdeli sumljivi in na poti. Tito sam je dejal, da Moskva prihaja sedaj na njegovo vlinjavo, ki glasi:

»Tebi pa, dragi tovariš Tito, obljubljamo, da bomo te sklepe dosledno komunistično izpolnjevali. Pri tem nam bo v veliko pomoč zvest, da Ti osebno spremlja te naše napore in da še naprej lahko računamo na vse Tvoje razumevanje.«

Tako se nemreč glasi zaključek brzojavke, ki so jo delegati prve konferencie ZKJ za okraj Koper poslali Titu. Pač vsodobne takaj!... ki so Stalinov individualizem odpravili!

Opozorilo beguncem iz Jugoslavije

Določeni krog oseb nas je obvestil, da imajo jugoslovanski državljani, begunci, možnost prejema oškodnine za škodo, ki jo imajo vojno povzročile nemške okupacijske sile.

V ta namen pa je potrebna natančna prijava škode z opisom okoliščin ter z navedbo višine, utrpelke škode po tedanjih cenah.

V prijavi je treba navesti še posebne podatke oškodovancev, njegovo takratno in sedanje bivališče, kraj in datum nastale škode. Po možnosti navesti tudi povzročitelja škode in priložiti morebitne dokazilne listine.

Begunci z ozemlja Julijske krajine, katero je bilo odstojeno Jugoslaviji, ki niso optirali za ohranitev italijanskega državljanstva, odnosno, ki jim je optija bila zavrnjena, naj tudi, če hočejo, prijavijo škodo, ki jo so utrpeli od strani nemških okupacijskih sil.

Prijavo je sestaviti v slovenščini ali pa tudi v nemščini.

Prijave sprejema brezplačno pisarna dr. Augusta Stilloja v Gorici, ul. Garibaldi 9, kjer zrižadeti lahko dobijo pojasnila.

Civilnemu zračnemu prometu ustrezno služi goriško letališče

Pred kratkom so se sestali v Gorici zastopniki iz Trsta, iz Gorice in Ronkov ter razpravljali o letališču za mednarodni zračni promet. Vsi so si edini v tem, da je na tem področju potrebno veliko, moderno urejeno letališče, ki naj bi služilo civilnemu mednarodnemu prometu. Niso si pa edini o kraju, kjer naj bi letališče nastalo. Goričani se zavzemajo za razširitev in modernizacijo svojega že obstoječega letališča na Rojčah. Tržačani se potegujejo za zgraditev letališča na Proseku, zastopniki iz Ronkov pa zahtevajo, da se v ta namen porabi tamkajšnje nekdanje vojaško letališče.

Na prvi pogled bi se zdelo, da imajo Ronkovci prednost zaradi tega, ker je lega njihovega letališča primernejša od goriškega in posebej v letu, ker leži Gorica in Prosek preveč na robu državne meje. Ronki pa stojijo nekako sredi poti med Trstom in Gorico.

Ce pa človek prgmišljuje zadevo bolj trezno, se mu postavi Gorica v ospredje, ker se je to letališče že izkazalo uslužno namenu, za katerega gre. Razširitev letališča na Rojčah in njegova modernizacija pa bi stala mnogo, mnogo manj kot zgraditev popolnoma novega na Proseku, kjer bi poleg drugih nedostatkov še pogosti vetrovi ovirali promet, ali pa v Ronkih, kjer so skoro vse stare naprave že skoraj uničene!

Prosek ne kaže absolutno nobene prednosti pred Gorico, Ronki tudi ne, ker ne nudijo niti primernih hotelov za morebitne goste, ki bi se hoteli nekaj časa v kraju ustavit!

Dva provincialna svetovalca sta te dni poslala pismo predsedniku dr. Culotu s predlogom, da bi se zadevno razpravljalo na seji provincialnega sveta, kjer naj bi posamezni svetovalci pokazali in obrazložili prednosti, ki govorijo o zgraditvi mednarodnega letališča za zračni promet v Gorici in ne drugod.

IZ DOBERDOBIA Izpolnitev vodovoda

Zadnje čase se je pojavila misel, da bi doberdobski vodovod povežali z vodovodom vzhodne Furlanije. V ta namen sta si župan in vodja vodovoda iz Gradišča ogledala naprave doberdobskega vodovoda, ki jima jih je razkazoval župan g. Mirol Ferletič. Kot znano je doberdobski vodovod eden najstarejših v goriški provinci. Bil je namreč zgrajen tik po prvi svetovni vojni na črni vojnega vojaškega vodovoda. Vendar je doberdobski vodovod še vedno zmogljiv in nudi dobro in zdravo pitno vodo.

Zdaj bi naprave tega vodovoda radi nekoliko modernizirali in raztegnili še na tista kraška področja doberdobske občine, ki zlasti v poletnem času hudo trpijo na pomanjkanju vode.

Upati je, da se bo doberdobski občini posrečilo pristopiti v vodni konzorcij vzhodne Furlanije in s tem doseči določene koristi za svojo vodno omrežje, ker prejema vodni konzorcij vzh. Furlanije znatno državno pomoč, ki omogoča njegovo graditev in obratovanje.

Ko so se sovodenjski občinski upravitelji pred nedavnimi pogajali z zagrajskimi za poganitev vodovoda na področje svoje občine, bi bili morali misliti raje na možnost pristopa h gori omenjenemu konzorciju. S tem bi svoji občini prihranili stroške, o katerih se je govorilo, da jih bo treba žrtvovati.

DROGERIJA

ANTON PODGORNİK

GORICA - Trg. De Amicis 12, na Kornu - Tel. 3009

DOBRO. BLAGO

NAJNIZJE CENE

VESTI s TRŽAŠKEGA

Tržaški občinski proračun v luči števil

Preobdavljenje kmeta - Potreba novih dohodkov - Bilanca ACEGAT-a - Prosta cona - Turizem

Ko je dr. Josip Agneletto, občinski svetovalec SNL, zaključil svoj govor o slovenskih narodnih zahtevah, je prešel na podrobnejšo razčlenbo in presojo mestnega proračuna. Dr. Agneletto je nadaljeval:

Prehajam k proračunu za leto 1955 in pripominjam:

Računski zaključek v razmerju skupnih izdatkov 7.047 milijonov lir za leto 1955 kaže, da imamo dohodkov z 2.678 milijoni izgube, od katerih gre 550 milijonov za ACEGAT.

Med izdatki 7.047 milijonov lir je šlo za osebe 4.375 milijonov, od katerih 1.050 milijonov za pokojnine in skrbstvo, medtem ko vsi očitni dohodki znašajo samo 3.915 milijonov lir.

Od leta 1949 se je povprečna davščina 4.143 lir na prebivalca povečala v letu 1956 na 13.000 lir, občinski davek se je povečal od leta 1949 od 1.130 milijonov na 3.570 milijonov, od katerih: od 955 milijonov na 1.900 milijonov užitnine. Davek na industrijo, trgovino in poklic se je zvišal od 60 milijonov na 306 milijonov (torej se je skoro potrojilo). Tu moram spomniti na velike pritožbe trgovcev in malih obrtnikov zaradi ugotovitev dobička in dohodkov, kot to predvideva davek na dohodnino in prometni davek, kjer se večkrat ugotavlja, da fantastični dohodki na podlagi predpostavljanih ali informacij, ki ne odgovarjajo resnici.

Državna blagajna ne sme s pretrganimi ugotovitvami jemati volje do dela in mrtvičiti pobude trgovskega stanu, to še zlasti pri trgovini na drobno in pri malih obrtnikih, ki se morejo samo z zaposlenjem domačih članov v trgovini obdržati na površju.

Dohodek na zasedena zemljišča se je dvignil od 4 na 38 milijonov (devetkratno). Davek na pobiranje smeti od 31 milijonov na 150 milijonov (5-kratno). Občinski davek na zemljišča je ostal stalen, a ne smemo pozabiti, da je vsakih 100 lir obdavčevanje zemljiške dohodnine obremenjenih z 240 lirami zemljiškega davka, z 206 lirami občinskega davka in z 180 lirami pokrajinskega davka.

Preobdavljeni kmetovalci

To pomeni, da je vsaka lira zemljiškega dohodka obremenjena s 6,28 lirami davka. Na tak način so kmetovalci naše občine preobdavljeni. V proračunu je tudi izdelek 300 milijonov lir za ustanavljanje in zbor mestnih stražnikov. Z ustanovitvijo tega zbora pa je treba povežati tudi poljske stražnike, da se prepreči škoda na rastlinstvu in kraja sadja na poljih naših kmetovalcev.

Davek na stavbišča se je povečal od 19 milijonov na 85 milijonov.

Uprava je poizkušala štediti na tak način, da je zmanjšala izdatke. Vendar pa obstajajo nekatera znižanja, ki jih ni bilo pravilno storiti, kot na primer znižanje izdatkov za tako imenovane novoustanovljene šole (slovenske šole). Za te šole je občina predvidela strošek 46,8 milijonov lir s prihrankom 255 tisoč lir, ki bi jih bolje uporabili za učne pripomočke na slovenskih šolah, ki so zelo pomanjkljivi. Bilo bi jih treba dopolniti ali vsaj deloma približati do višine onih na italijanskih šolah.

Ko že govorim o slovenskih šolah, moram poudariti, da je nova šolska stavba pri Sv. Ivanu, kjer so nameščeni 4 slovenski zavodi, brez telovadnice. Potrebno je torej dograditi telovadnico. Opozoriti bi bilo treba tudi na dejstvo, da imajo 4 učni zavodi na razpolago pri Sv. Ivanu samo eno zbornico.

Prostori v ulici Lazareto, kjer je klasični in realni licej, so v higiensko neprimernem stanju, ki nujno zahteva, da se preselijo te šole v druge prostore.

Ze leta zahtevajo Slovenci, da se jim ustanovi pri Sv. Jakobu ali pri Sv. Ivanu zabavišče za slovensko mladino; bil bi že čas, da občinski svet vzame v resen pretes to zahtevo. Če se potroši 66 milijonov lir na leto za taka zabavišča, bi se moglo najti tudi kak milijon za slovensko zabavišče.

Slovenski industrijski in trgovski tečajerji tudi še niso spremenili v strokovne šole. Kaj čakajo?

Slovenci brez kulturnih sedežev

Slovenci so brez kulturnih sedežev, razen nekaterih, ki so v rokah komunističnih organizacij. Upajmo, da bomo sčasoma prišli do posesti treh sedežev, objavljenih v londonskih sporazumih. Toda do takrat nujno potrebujemo prostore za vokalne in instrumentalne koncerte, posebno tja, ko ni več na razpolago Avditorij v ulici Teatro Romano. V Trstu ne bi smelo biti tež-

ko dobiti tu pa tam na razpolago kakšno dvorano za kulturno življenje Slovencev.

Iz občinskih skladov se nudi o podpore, kar je razumljivo, italijanskim kulturnim ustanovam; to take podpore pa imajo polno pravico tudi slovenske kulturne ustanove. Ze lani sem prošil za tako podporo in v tem trenutku to prošnjo ponavljam, ker je pravična in utemeljena.

Izdatki za ljudska kopališča predstavljajo koristno naložbo, ker pripomorejo v veliki meri k higieni manj premožnih slojev. Ob tej priložnosti bi hotel poudariti glede izdatkov za kurjavo v ljudskem kopališču na Opčinah in v Sv. Križu, kajti mi ni jasna velika razlika med stroški za kurjavo na Opčinah v znesku 504 tisoč lir v razmerju do Sv. Križa, kjer je bilo v iste vrste porabljenih samo 49 tisoč lir.

Izdatki za muzeje so absolutno potrebni, posebno še za Muzej lepih umetnosti, Revoltella in za Muzej prirodoslovnih ved. Trst mora tudi na tem področju nuditi turistu vse, kar ima pravico zahtevati od mesta take važnosti kot je Trst.

Kot povedano, prekaša predvideni deficit 2.500 milijonov lir. Naloga občinskega sveta in odbora pa je ne samo najti kritje, da se vzpostavi ravnotežje v proračunu, ampak tudi, da skrbi za ureditev občinskega denarnega gospodarstva in da odpravi primanjkljaj.

Za to pa je potrebno:

- 1) poslati nove višje dohodkov,
- 2) izposlovati popolno izenačenje bilance ACEGAT-a,
- 3) postopno znižati izdatke za uslužbence.

Trst mora izkoristiti do zadnjega svoje dejavnosti in svoje turistične privlačnosti. Turizem je postal eden najvažnejših virov mednarodnih in narodnih dohodkov. Po gospodarski obnovi Avstrije in Zahodne Nemčije bi morali ti državi nuditi kar največji delež tujega turizma Trstu in njegovemu ozemlju. Toda tujci, ki potrošijo, hočejo uživati tudi udobnosti. Mi pa imamo vse od Devina do Tenkega rtiče niti enega kopališča, ki bi moglo zadovoljiti tujega turista. Treba je zgraditi kopališča v Sesljanu, pod Sv. Križem, v Grižanu - kopališča, vredna tega imena.

Dalje Trst nima niti ene železnice, ki bi povezovala morje s krasko planoto, Rojan-Opčine, Grižan-Prosek ali Kontovel. Te železnice so neobhodno potrebne, še potrebnejši pa so udobni in turistični hoteli.

Prosta cona

Treba je naložb. Treba je, da pritegnemo narodni in tuji kapital. Toda za vse to potrebujemo Trst prosto cono in povečanje svoje mornarice, ki bi nam prinesla večjo varnost gospodarstva in proizvodnje.

VESTI IZ NABREŽINE

Po enomesečnem odmoru se je pretekli ponedeljek, dne 5. t. m., spet sestala občinski svet občine Devin-Nabrežina. Na dnevnem redu je bila razprava o občinskem proračunu za leto 1956. Do razprave pa ni prišlo, ker so nekateri svetovalci izjavili, da niso pripravljeni za to razpravo iz razloga, ker niso prejeli na dom izveček o proračunu. Zupan je pojasnil, da je pošlal izveček le načelnikom političnih skupin. Objubil je, da bodo takoj pripravili še nadaljnje izvečke ter takoj razposlali vsem svetovalcem na dom, tako da bodo za prihodnjo sejo vsi pripravljeni za to razpravo.

Prešli so nato na poročilo o turizmu v naši občini. Obširno poročilo je podal odbornik za turizem, Drago Legiša. Govoril je o nastanku in dosedanjem obsegu turizma v Sesljanu in Devinu. Podal je opis vsega, kar prispeva za čim večji dotok tujcev v naše kraje. Opisal je tudi velike pomanjkljivosti, ki se ovirajo razmah na tem področju. Posebej se je ustavil pri vprašanju obnove velikega hotela in parka v Sesljanu, ki je last devinskega princa. Kljub temu, da je občina vedno zahtevala od princa, da končno po raznih revizijah obnovi hotel in park, ki je že iz starih časov znan širom Srednje Evrope, ni ta ničesar napravil. To je dalo povod oblastem, da so sedaj poslale v ta hotel približno 600 istrskih beguncev, ki naj bi, po izjavah oblasti, ostali tam tja do konca aprila. Ni torej izgleda, da se bo ta najlepši del Sesljanja za letošnjo sezono obnovil. Tudi telefon za Sesljan in Devin je eden nujnih problemov, vendar izgleda, da bo to urejeno.

Barake v Devinu bodo končno izele iz zaključil.

Tako bi se odprle možnosti za sprejem enega dela uslužbencev občine in javnih ustanov, ki bi tako prešli v produktivno dejavnost.

Prosta cona bi pritegnila kapitala v Trst in na ozemlje, kajti brez kapitala ni gospodarskega napredka.

V Trstu hotelska industrija zastaja in nazaduje. Ni kos turističnemu pojestu, ki ga sme naše mesto s svojim edinstvenim razgledom pričakovati. Toda turizem zahteva izredno in bogato propagando ne samo v Avstriji, ampak tudi v Nemčiji, Franciji in drugih evropskih državah; propagando, ki o mogoča s primernimi metodami prepričati tujega turista že vnaprej o udobnosti kraja, ki ga pričakuje.

Le če bo Trst zmogel pomnožiti gospodarsko, industrijsko, trgovsko in pomorsko dejavnost, bo zmogel uravnovežiti svoje denarno gospodarstvo.

Ker se naš mandat bliža koncu, bosta naslednji občinski svet in odbor morala izvršiti program, ki sem ga nakazal.

V Trstu, 1. marca 1956.

Dr. J. AGNELETTO

Proračun ACEGAT-a in letališče

Na seji 24. februarja je bil sprejet s 26 proti 16 glasovom proračun ACEGAT-a za leto 1956. Proti proračunu so glasovali vsi svetovalci manjšine, en socialni demokrat in en republikanec. Občinski svetovalec dr. J. Agneletto je v izjavi o glasovanju dejal, da je v svojem govoru med razpravo zavzel stališče proti proračunu.

Laži komunističnega tiska

Bližnje volitve povzročajo našim komunistom, posebno pa še partijskim najemnikom velike skrbi. Akrobatski skoki kremelskih splošnikov, ki so javno izpovedali, da so skozi polnih sedem let o siftofašizmu zgolj lagali in da tičijo v resnici ni fašizem, pač pa komunisten št. 2, prav tako zveličaven, kakor komunisten št. 1, vse to je razsodnejše komunistične množice speljalo v resne dvome. Vidali, ki takih vrtoglavih skokov ni vajen in so si njegovi neposredni poglavarji izbrali za grešnega kozla, je na spokorniško obleko krepko pljunil. Ze zaradi načelnega puntarstva in seveda tudi zato, ker je vsaj trenutno še vedno edini diktator tržaške KP, so ta upor možari partije krepko podpirali - do nedavnega. Politične kariere so med komunisti močnejše od načelne močnatosti. Vidali je kapituliral že v Trstu, uradno pa tudi v Moskvi. Načelni komunisti so se tako kar

žez noč prelevili v poslušne bižate.

Nesreča pa ne prihaja nikoli sama. Prva injekcija načelnosti na zemskem letališču ni zadostovala. Kakor se je Tito iz fašista spremenil v komunisto, tako so s podobnimi zagovori iz mrtvega Stalina, polboga v Kremlju, izganjali prav tistega Stalina hudoobnega duha, ki so ga desetletja častili in pred samim najvišjim imenom malikovali. Kdo naj se še spozna, kje je resnica in kje laž? Pa o tem komunistična raja ne sme razmišljati, zanjo razmišljajo vsakokratni vrbunski poglavarji, ki laži in resnice krojijo po svojih osebnih oblastniških koristih. V zadnjem času pa po delu in tudi po tovarniških obratih komunistična baza razmišljanja je pognala Mussolinija in obsodila na smrt tudi Hitlerja precej časa pred njegovim vojaškim porazom, ki je v določenem obsegu nastal tudi kot posledica razmišljanja.

Pri titovskih položajih ni nič boljši. Verjetno je še slabši Navidezna zmaga nad kremelskimi spokorniki, ki je čista Pirova zmaga, ki ne more prikriti nesramnega zbarantanja STO, ne more izbrisati krivih priseg titovskih občinskih svetovalcev, ki so bili izvoljeni po pogojem, da bodo branili STO, pa so ga izdali. Teh zgodovinskih odgovornosti ne izbrišejo niti vnovčene provizije. Slovenskih volivcev na Tržaškem gotovo ne bodo več speljali na ledi Likvidacije edine slovenske levčarske politične organizacije in prodaja te politične konkurzne mase omizju italijanskih komunističnih ubežnikov ter zatajeval slovenskih narodnih koristi, vse to so dejstva, ki so prodrli že v zadnje slovensko hišo in odpirajo oči in ušesa vsem tistim, ki se ne krmiijo pri Titovih koritih.

Sprico takih perspektiv, da se zrazamo s komunističnim snobizmom, iščejo profesionalni partije, ki živijo in se redijo od gole politike, iver v očesu svojega bližnjega čokatega bruna v lastnem ne vidi. Z oznakami nosovi, vidnimi in slušnimi organi se trudijo, da bi našli dlako v jatu svojega nasprotnika. Ker se jim to ne posreči, zavajajo besede, dodajajo in sploh potvarjajo resnico. Računajo pač s tem, da slovenski čitatelji resneje tako in tako ne bodo izvedeli in da jih politični nasprotnik ne bo pogljal pred pravico. Pa se motijo!

Zamorca ne opere nobena varikanta! Desetletne žalostne zgodovine ugrabljeni, zavalani, pretvarani, krivih priseg in miselnih prekuštev ne izbriše nobena soda in nobeno mizro. Ne bo težko ob določenem času priklicati slovenskemu ljudstvu v spomin, kaj so pri "Primorskem dnevniku" že vse napisali, koga vse obsodili z neresnico in koliko svojih lastnih gesel so prelomili.

Tako so se preteklo nedeljo spet

Seja glavnega odbora SDZ v Trstu

V nedeljo je bila seja glavnega odbora SDZ v društvenih prostorih. Po prečitju in odobrenju zapisnika je poročal predsednik dr. Josip Agneletto o gospodarskem položaju Trsta, o sedanjem stanju vprašanja proste cone, o trgovski mornarici, o rotacijskem fondu in o velikih delih v tržaškem mestu, ki so posebno v tej krizi velikega socialnega pomena za brezposelne.

Govoril je nato o političnem položaju s posebnim ozirom na londonske dogovore in statut o narodnih manjšinah. Ta statut se še ne izvaja in tržaška oblast se sklicuje pri tem na to, da se tudi v blivši coni B ne izvaja, nasprotno, da se tam krši. Oblast v Trstu stoji na stališču reciprocitete, ki jo tržaški Slovenci ne moremo odobravati. Tudi italijanski krogovi so pričeli zahtevati objavo londonskih sporazumov. Dotaknil se je slovenskih kulturnih domov, zakonskega načrta za slovenske šole in omenil akcijo, ki sta jo pravčasno podvezli Slov. demokratična zveza skupno s Slov. katoliško skupnostjo.

Govornik je prešel na politične

stranke v Trstu in Italiji. Omenil je moskovski komunistični kongres in smernice, ki so iz njega izšle kot navodila za komunistično propagando v državah svobodnih demokracij. Ne samo politična in vojaška, ampak tudi gospodarska in kulturna povezava Zahoda je postulat, ki vodi k evropski skupnosti. Bogate države morajo priti siromašnim državam na pomoč, da se postavijo na lastne noge.

O najnovejših dogodkih v svetovni politiki bežen pregled.

Debata je bila vsestranska in stvarna. Vanjo je poseglo več govornikov. Govorilo se je tudi o bodočih volitvah. Obsodilo se je na potvorbah zgrajene, dostojnega uradnika nevrredne napade komunističnega tiska na predsednika SDZ.

In končno je glavni odbor ugotovil, da je Slovenska demokratična zveza, kot slovenska narodna politična organizacija, v teh težkih dneh bolj kot kdajkoli poprejšje potrebna in poklicana, da brani življenjske pravice Slovencev na Tržaškem.

Tega dejstva naj se vsi tržaški Slovenci v polni meri zavedajo.

Iz tajništva SDZ

Sprejem pri dr. Palamari

Dne 25. februarja je vladni gen. komisar ponovno sprejel ooc. svetovalec g. dr. Josipa Agneletta, predsednika Slov. dem. zveze, in g. dr. Teofilu Simčica, predsednika Slov. kat. skupnosti. Razumljivo je, da je ob uvodu pogovor sam od sebe nanesel na Slov. kulturni dom v ul. Petronio, za katerega so prejeli titovski 175 milijonov kot prvi obrok pol milijarde lir. G. vladni gen. komisar je opozoril na to, da je vse to zadeva predsedstva vlade in zunanjega ministrstva ter se je zanimal za mnenje zastopnikov obeh demokratičnih organizacij. Nato so prešli na glavno zadevo: zakaj se še ne izvaja londonski memorandum.

G. dr. Palamara je poudaril, da je trdno odločen napram slovenski manjšini spoštovati osnovne človeške svoboščine, kot jih povzema tudi londonski sporazum. Ako se ni urejena kak manj važna zadeva, je to zaradi omejenosti nad ravnanjem z italijansko manjšino v Istri. Demokratični Slovenci bi morali glasno terjati od jugoslovanske vlade, da bi se tudi ondi izvajal londonski sporazum.

Ob tej priložnosti je seveda treba opozoriti na dejstvo, da bi bilo treba tak poziv nasloviti na predstavnik titovcev, ki so samo podružnica ljubljanske centrale. Glas demokratičnih Slovencev v Jugoslaviji nič ne pomeni. Tudi ne nosijo demokratični Slovenci nikake odgovornosti za londonski sporazum, ker niso pri njem niti sodelovali ter bi ga bili onemogočili, ako bi bilo to možno. Saj so do zadnjega zagovarjali Svobodno tržaško ozemlje, v katerem bi itak imeli italijanski sodelovalni večino; v tem primeru ne bi bilo treba zapustiti Istre niti enemu Italijanu.

Zato ni nikake podlage za nevoljo na demokratične Slovence v Trstu zaradi dogodkov v Istri.

Ze zaključek je g. komisar tudi priznal, da predstavljajo demokratični Slovenci v Trstu tisti element, ki dela za medsebojno mirno sožitje in ki zasluži naklonjenost uravnih organov.

OBVESTILO

Oni, ki so bili brisani iz volilnih imenikov zaradi sodnijskih kazni, izrečenih pod Avstrijo ali pozneje, naj se zglasijo v uradu Slovenske demokratične zveze v Trstu v ulici Machiavelli 22-II ob delavnikih od 10. do 11. ure, da se ukrene potrebno za rehabilitiranje.

Tajništvo SDZ

zeletci v našega občinskega svetovalec dr. Josipa Agneletta, ker jih je govor v zaščito slovenskih pravic pred tržaškimi občinskimi svetovi, ki ga v celoti prinašamo na drugem mestu, strahovito lopnil po obrekljivih ustih. Klevetajo o zavezništvi s KDe, čeprav so še pred dnevi javno priznali, kdo je od demokratične vlade inkasiral 175 milijonov lir, zgovoren dokaz, kdo je dejansko komu zaveznik. Ker x tem govoru niso našli zavele ne smeti, so si jo enostavno izmislili. V svoji kuržavi pod naslovom »Zasluzene pohvale...« je »Prim. dn.« v nedeljo 4. marca napisal: »Predusem je ugotovil (dr. Agneletto namreč, op. ur.), da so demokratične struje lojalno sprejele vrnitev Trsta k Italiji. Dejansko pa je dr. Agneletto izjavil: »Demokratični Slovenci, pripadniki bodisi SDZ, bodisi SKS, so po objavi londonskih sporazumov z dne 5. okt. 1954 javno in lojalno sprejeli dovršeno dejstvo o razkasanju STO.« Očitna potvorba, napisana namenoma in v slabi veri. Naj napačno niti ne pozabi, ko se bodo zopet pojavili pred vrati s praznimi obljubami, potvorbami in krivimi prisegami.

Ko je »Primorski dnevnik« objavil, da je italijanska vlada potrdila komunistična načela o zasebni lastnini v primeru odškodnine za porušene Narodne domove, bi v resnici lahko napisal svojo objavo pod naslovom »Zasluzene nagrade«.

Obvestilo kmetovalcem

V namenom, da se čimbolj širi vzreja čistih, odbranih kokošjih pasem (jajčaric in za meso), bo Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvu nudilo tudi letos prispevek za nakup en dan starih piščet in valilnih jajc naslednjih pasem: Bela livorneska, New Hampshire in Rodhe Island.

Ob naročilu mora zainteresirani kmetovalec plačati 110 lir za vsako piščet in 50 lir za vsako jajce. Naročila se sprejemajo do vključno 17. marca. Naročiti je treba najmanj 12 piščet in prav toliko jajc.

Imenovana naročila sprejema Pokrajinsko nadzorništvu - ulica Ghega 6 - med uradnimi dopoldanskimi urami.

DAROV: Na proslavi 80-letnice g. Matije Skabarja je omizje zbralo 5.300 lir za Slovensko dobrodelno društvo. - Iskrena hvala.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE ZA TRŽASKO OZEMLJE

V soboto 10. t. m. ob 20.30 na Opčinah J. B. PRIESTLEY

Sreča, kje si?

ZAHVALA

Slovenska osnovna šola pri Sv. Ivanu se iskreno zahvaljuje vsem, posebno Vincencijevi konferenci in materam, ki so tako velikodušno prispevali za dostojen pogreb pokojnega

KARLA PALIAGE, učenca IV. razreda.

V isti namen so prispevali znesek 8.500 lir šolniki, priprtni na ustanovnem obnem zboru enotne strokovne organizacije »Sindikata slovenske šole«.

Odgovorni urednik:

Prof. Dr. ANTON DABINJOVIČ, Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu